

Dezvoltarea arhitecturală a localităților, cultura mediului construit și constrângerile legislative / Architectural development of localities, culture of the built environment and legislative constraints

Anne Marie Gacichevici (1)

(1) doctorand, Școala Doctorală de Arhitectură, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, România

Abstract

The study analyzes the architectural development of localities through the prism of the civil servant, the chief architect who witnesses both the witness of the appearance of architectural productions on the site and actively the realization of works financed from non-reimbursable external funds or fully financed from public administrations from the incipient phase of strategy and urbanism to the stage of implementation and interior design. Analyzing the multitude of laws and related technical norms that regulate the architectural space, a series of inconsistencies were identified that generated a legislative vacuum that most designers resorted to in an abusive way. The research theme was born precisely from this issue that determined that the result of the architectural development of many localities, in different stages of historical and cultural evolution, to be a dubious one, uncertain in terms of quality, a product that does not bring added value. The space in which it is inserted. Although the projects are technically correct, respecting the framework content present in Annex 1 of Law 50/1991, updated, which lists the mandatory parts that the chief architect must take into account in the construction authorization procedure, the lack of framework legally, through which the quality can be obligatorily requested at the level of aesthetics, determines him to helplessly witness the appearance of some projects whose architecture is derisory.

Key words: harmonious and unitary development of localities, architectural quality, architectural aesthetics, local and central public administrations

1. Introducere

Natura bivalentă- științifică și cultural-artistică, a domeniului de activitate complex al arhitecturii- disciplina ce are ca scop organizarea spațiului la orice scară, dar în principal cea în care trăiește ființa umană, identifică activitatea de arhitect ca pe o practică a unui „artist-creator”¹, aspect ce determină implicit recunoașterea unui drept de autor al arhitectului asupra creațiilor sale în domeniu- operele de arhitectură. Activitatea arhitectului poate fi definită ca un „act de cultură de interes public cu implicații urbanistice, economice, sociale și ecologice”², iar produsul final este considerat o creație arhitecturală, ce ar trebui să se identifice cu răspunsul estetic la problemele funcționale, organizând atât funcțional cât și estetic spațiul construit.

Pornind de la ideea că dreptul de autor este foarte bine fundamentat și reglementat legislativ în comparație cu latura calității estetice a unei localități, care nu este cuantificată în nici o formă de reglementare, în lucrarea de față am etalat și analizat aspecte pozitive și negative ce influențează evoluția arhitecturală a unui oraș și datoria morală a Arhitectului-

---

¹ Rusu, L., (1946), „*Logica frumosului*”, Editura Universității Regele Ferdinand I, Cluj-Napoca, România.

² Parlamentul României (2001). „Legea nr. 184 din 12 aprilie 2001(**republicată**) privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect” *Monitorul Oficial*, 470

Șef- care nu ar trebui să se rezume strict la avizarea și autorizarea proiectelor de arhitectură, așa cum se face referire în actele normative în vigoare- de a promova estetica la cel mai înalt nivel, atât prin poziția pe care o ocupă în cadrul administrației publice locale sau centrale, cât și prin obligațiile stabilite prin Codul Deontologic al Arhitectului. Neconcordanțele dintre actele normative care au generat apariția așa numitului vid legislativ, determină în final ca arhitectura rezultată să își rateze vocația de a oferi sens locurilor și implicit de a determina identități locale și de grup. Acest fapt demonstrat, obligă funcționarul public din postura Arhitectului-Șef, să păstreze, protejeze și să transmită de la o generație la alta, patrimoniul arhitectural pe care îl moștenește și care reprezintă totodată esența identității culturale a societății noastre.

Deși titulatura de „artist-creator”, pe care o putem da arhitectului, nu este una uzuală, ea este susținută după cum se vede în Legea nr. 184/2001 privind profesia de arhitect³ și în Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe⁴. În conformitate cu prevederile Legii nr. 184/2001, arhitectul își desfășoară activitatea în domeniul arhitecturii și în cel al amenajării teritoriului și urbanismului, iar produsul rezultat este considerat o creație arhitecturală ce ia forma unei opere originale de creație intelectuală, destinată organizării funcționale și estetice a spațiului construit și inserării armonioase a acestuia în mediul înconjurător⁵. Activitatea arhitectului- este definită de legiuitor ca un „act complex de creație tehnică și estetică și de furnizare de servicii, care se realizează prin întocmirea de proiecte, coordonarea studiilor și documentațiilor conexe întocmite de alți specialiști, studii, teme și programe de cercetare, proiectare și concursuri, documentații tehnice, machete, relevee și alte asemenea activități”⁶.

Conform prevederilor articolului 7, Legea nr. 8/1996, obiectele protejate de dreptul de autor sunt „operele originale de creație intelectuală în domeniul artistic sau științific, indiferent de tipul de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, între care și operele de arhitectură, inclusiv planșele, machetele și lucrări grafice ce formează proiectele de arhitectură”⁷, prevederi formulate într-un mod exemplificativ.

Problemele generate de „vidul legislativ”, completate cu dispozițiile Legii nr. 184/2001 coroborate cu cele ale Legii nr. 8/1996 din care rezultă că arhitectul este un „artist-creator”, iar operele sale de arhitectură sunt protejate de dreptul de autor, determină în final ca arhitectura rezultată să își rateze chemarea de a conferi sens locurilor și implicit, de a determina identități locale și de grup. Pornind de la ideea că dreptul de autor este foarte bine fundamentat și reglementat legislativ și de la faptul că latura calității estetice nu este cuantificată în nici o reglementare- se fac referiri vagi la protecția construcțiilor, prin Legea nr. 554/2003 privind măsuri pentru asigurarea aspectului estetic al Capitalei și al altor

³ Parlamentul României (2014). „Legea nr. 184 din 12 aprilie 2001(**republicată**) privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect” *Monitorul Oficial*, **470**

⁴ Parlamentul României (2018). „Legea nr. 8 din 14 martie 1996(*republicată*) privind dreptul de autor și drepturile conexe” *Monitorul Oficial*, **489**

⁵ art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 1 alin. 2, Legea nr. 184/2001

⁶ art. 8 alin. 2 din Legea nr. 184/2001

⁷ Parlamentul României (2018). „Legea nr. 8 din 14 martie 1996(*republicată*) privind dreptul de autor și drepturile conexe” *Monitorul Oficial*, **489**

localități (formă ce nu a mai primit îmbunătățiri până în prezent), unde practic se reglementează doar sancțiunile privind „înscrisura sau aplicarea pe ziduri, pe fațadele imobilelor proprietate publică sau privată, pe monumente istorice și de arhitectură sau pe orice alt tip de construcții a inscripțiilor neautorizate, prin utilizarea de vopsele, sprayuri și alte asemenea materiale care murdăresc sau produc deteriorarea ori distrugerea bunurilor în cauză”⁸ - dar nu se materializează concret conceptul de estetică arhitecturală în legislația actuală, în lucrarea de cercetare, am identificat și analizat cauzele care au generat eșuări în diversele încercări de a constitui o comisie de estetică urbană și arhitecturală- un for înființat în vederea creșterii calității mediului construit și protecției împotriva urâtului, a kitch-ului- demersuri inițiate atât în cadrul administrației publice locale din municipiul Alexandria, unde activez în prezent ca Arhitect-Șef, cât și în alte localități unde mi-am exercitat atribuțiile și nu numai.

Știm cu toții sau ar trebui să știm că viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele, mediul construit putând fi o resursă extrem de valoroasă sau din contră, doar un consumator de resurse. De aceea consider că datoria Arhitectului-Șef nu se rezumă strict la avizarea și autorizarea proiectelor de arhitectură, așa cum se face referire în Legea 50/ 1991⁹, ci are în primul rând datoria morală de a promova estetica la cel mai înalt nivel, atât prin poziția pe care o ocupă în cadrul administrației publice, cât și prin obligațiile stabilite prin Codul Deontologic al arhitectului.

Arhitectul-Șef are obligația de a păstra, proteja și de a transmite de la o generație la alta, patrimoniul arhitectural pe care îl moștenește, întrucât el reprezintă „esența identității culturale a societății noastre”¹⁰. Prezentată sub această formă, arhitectura rămâne în mod cert singura artă care nu a încetat vreodată să satisfacă nevoile cotidiene ale locuirii, îndeplinind concomitent atât funcțiile utilitare și pe cele de reprezentare, arhitectura fiind considerată „veriga teoretică de legătură între concepțiile despre artă ale zilelor noastre, și cele ale vîrstelor arhaice mediteraneene, esențialmente diferite, și care odinioară au fost și ale noastre”¹¹. De aceea, ar trebui să vorbim astăzi despre arhitectură în cazul fiecărei construcții și nu numai atunci când ne referim la cele simbolice, religioase sau ale puterii publice. În ciuda vechimii sale, chestiunea frumosului arhitectural- venustas la Vitruviu, care deja întâmpina dificultăți pentru a defini acest concept, cel mai problematic al triadei sale- rămâne un subiect nerezolvat. „Actualitatea frumosului”- titlul unei cărți fundamentale a lui Gadamer¹²- este chestionată și în deceniul actual și cu toate că sinteza lui Huizinga¹³ tratează nuanțat și în profunzime subiectul convenției jocului în cultură, de care jocurile arhitecturale ale prezentului nu pot fi străine, frumusețea arhitecturii contemporane în relație cu utilitatea sa- calitatea ei de a fi și frumoasă și bună- își mai așteaptă încă teoreticienii.

⁸ Parlamentul României (2003). „Legea nr. 554 din 18 decembrie 2003 privind măsuri pentru asigurarea aspectului estetic al Capitalei și al altor localități” *Monitorul Oficial*, 915

⁹ Parlamentul României (2004). „Legea nr. 50 din 29 iulie 1991(**republicată**) privind autorizarea executării lucrărilor de construcții” *Monitorul Oficial*, 993

¹⁰ Georgiu, G. (2002), „Istoria culturii romane moderne”, Editura Comunicare.ro, București, România.

¹¹ Ingold, T., (2013), „Making. Archaeology, Archaeology, Art and Architecture”, Editura Routledge, Londra, Marea Britanie.

¹² Gadamer, H.G., (2000), „Actualitatea frumosului”, Editura Polirom, București, România.

¹³ Huizinga, J., (2012), „Homo ludens”, Editura Humanitas, București, România.

Ideea frumosului peisaj, mult diferită, nu poate da răspuns întrebărilor celor mai dificile privitoare la frumosul arhitectural. Ultima încercare semnificativă în acest sens este cea subsumabilă „stilului internațional” unde proiectul estetic era indisolubil legat de funcționalitatea și raționalitatea edificiului. Orice tentativă de a regăsi rădăcinile comune ale frumosului și binelui - ale expresiei și utilității- în arhitectură și de a urmări separarea lor de-a lungul timpului pretinde imersiuni punctuale în istoria amenajărilor locuirii, recursul la o diversitate de discipline: antropologie, etologie umană, filosofie, psihologie, istoria artei, arheologie. Speculațiile livresce trebuie raportate fără încetare la diverse lucrări de arhitectură socotite exemplare pentru a confrunta ideile cu realitatea de pe teren. Aici se cuvine a preciza că proiectul de arhitectură- compus dintr-o parte desenată și una scrisă- rămâne o lucrare strict teoretică până la începerea șantierului. Abia atunci se alcătuiește opera propriu-zisă.

Desenele de arhitectură oricât de expresive, de la primele schițe până la detaliile de execuție cele mai elaborate și trecând prin planșele de prezentare, rămân o reprezentare grafică a operei. Cât privește memoriile tehnice întocmite oricât de meticulos, ele nu pot constitui mai mult decât o reprezentare în proză a viitorului edificiu. Diferitele componente ale proiectului scris cuprind toate aspectele amenajării proiectate. Începând cu studiile de amplasament- explorări geologice, releveu topografic, de instalații edilitare, studiu de însorire, peisaj, istoric, etc., continuând cu cele de rezistență structurală și de echipare tehnică, de funcționalitate în general și terminând cu cele de plastică arhitecturală referitoare la compoziție, volumetrie, materiale, finisaje, culoare, ele constituie un amalgam de tehnici, tradiție, meșteșuguri, istorie, intuiție, empatie, gust, exprimând caracterul eterogen al genului și totodată trăsătura definitorie, inevitabil utilitară a artei de a edifica.

Ansamblul pieselor acestor culegeri de studii pregătitoare este reglementat printr-un corpus de texte normative. Construirea și administrarea așezărilor a constituit dintotdeauna și va trebui să rămână o chestiune publică. Este de domeniul evidenței că nici cel mai obișnuit proiect de arhitectură sau de urbanism nu se poate lipsi de o semnificativă parte de cercetare specifică, supusă- schimbând ceea ce e de schimbat- regulilor metodologice ale investigației științifice: istorică- de arhivă, empirică- pe sit, în teritoriu, sociologică, economică și altele. Fiind întotdeauna vorba de o intervenție vizând amenajarea locuirii într-un teritoriu real, omiterea studierii datelor de context exclude orice șansă pentru realizarea unui proiect adecvat. Este util să facem distincție între textele de istorie, teorie și critică din orice epocă, menite să interpreteze fenomenul arhitectural în manifestările sale mai vechi sau mai recente și textele prescriptive, care își propun să stabilească reguli și norme în ceea ce privește evoluția fenomenului arhitectural din viziunea autorilor. Fiind vorba de meserii care presupun activitatea de amenajare și implică realizarea de proiecte, acest ultim aspect poate apărea și implicit. Poate singura caracteristică comună a majorității teoriilor de arhitectură este că se constituie de regulă, din amestecul, în proporții inegale, a celor două categorii de abordare, descriptiv-analitic și prescriptiv.

Pornind de la ideea că proiectele viitoare trebuie să ofere sens locurilor, iar creația artistică a arhitectului să nu „contribuie” la distrugerea identității locului- *genius loci*- dezvoltarea durabilă a localităților ar putea fi consolidată în cadrul administrației publice locale prin

stabilirea unui set de obiective principale printre care, cel mai important pentru Instituția Arhitectului-Șef ar consta în consolidarea legislației în domeniul urbanismului și a sistemului de guvernare, planificarea teritorială și urbană, respectiv plasarea culturii în inima dezvoltării durabile urbane.

Recunoscând dezvoltarea urbană și teritorială durabilă ca fiind importantă pentru atingerea dezvoltării durabile și a prosperității pentru toți, înțelegând faptul că a crește calitatea arhitecturală înseamnă a crește calitatea vieții, administrațiile publice locale ar trebui să profite de oportunitățile urbanizării- motor al creșterii economice durabile și incluzive, a dezvoltării sociale și culturale, a protejării mediului- gestionând dezvoltarea localităților pe baza seturilor de măsuri prevazute în Politica Urbană- proiect de asistență tehnică, ce reprezintă viziunea de dezvoltare urbană durabilă, incluzivă și rezilientă a României, derulat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației și Banca Mondială: „Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a zonelor urbane din România”¹⁴, proiect cofinanțat din Fondul Social European (F.S.E.) prin Programul Operational Capacitate Administrativă (P.O.C.A.).

Dar cum poate administrația publică să conștientizeze necesitatea dezvoltării urbane durabile și să profite de oportunitățile urbanizării, când lipsa personalului calificat este acută? O altă problemă identificată și analizată în lucrarea de cercetare, nu se aplică doar primăriilor din comune sau orașe de mici dimensiuni, unde absența personalului specializat în domeniul urbanismului este critică, ci și serviciilor/departamentelor de amenajarea teritoriului din cadrul Consiliilor județene, care conform Codului Administrativ¹⁵ ar trebui să ofere asistență tehnică în domenii specifice unităților administrativ-teritoriale din județ, la cererea acestora. Absența personalului cheie în amenajarea teritoriului și urbanismului care să participe la elaborarea strategiilor de dezvoltare urbană a localităților, generează în mod clar sincope în dezvoltarea durabilă urbană, o evoluție lacunară care este prezentă nu numai în interiorul localităților, între cartierele aceluiași oraș, cât și între localități.

În perspectivă, dezvoltarea urbană din țara noastră va fi în continuare influențată atât de factori interni, precum finalizarea tranziției în economia românească, continuarea procesului de descentralizare încurajat și de aplicarea principiilor europene ale politicii de dezvoltare regională, constrângeri de natură economico-socială, cooperare redusă între localitățile învecinate, dificultăți în ameliorarea problemelor de mediu, e.t.c., cât și de factori externi, printre care putem enumera consolidarea economiei bazate pe cercetare, inovare, crearea rețelelor europene între orașe, afirmarea fenomenului de globalizare, extinderea U.E., starea migrației internaționale, ș.a.m.d. Influența acestor factori asupra zonelor urbane se va traduce în timp prin diferite aspecte, ca de exemplu nașterea pericolului de amplasare a unor activități cu funcțiuni economice incompatibile cu statutul zonei respective și apariția de activități economice în centrul localităților cu repercusiuni

¹⁴ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (2021), *Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a zonelor urbane din România*, disponibil la: <https://www.mdlpa.ro/pages/elaborarepoliticiurbanesipoca711>, [Accesat 25 octombrie 2021].

¹⁵ Guvernul României (2019). „Ordonanța de Urgență nr. 57 din 3 iulie 2019, privind Codul Administrativ” *Monitorul Oficial*, 555

vizibile asupra prețurilor terenurilor, în sensul creșterii explozive a prețurilor în zonele de interes.

De asemenea, discrepanțele de dezvoltare între oraș și imediata lui vecinătate comparativ cu zona adiacentă pot constitui și ele factori ce influențează dezvoltarea armonioasă a localităților- ca urmare a șomajului se intensifică naveta localnicilor dinspre și înspre centrul urban al zonei, ceea ce în lipsa unei infrastructuri adecvate afectează calitatea vieții. Degradarea fondului locativ din mediul urban ca urmare a creșterii costurilor de întreținere cărora proprietarii nu le mai pot face față și lipsa infrastructurii adecvate și în zonele înconjurătoare ale centrelor urbane, determină întreruperea comunicării și a accesului spre civilizație.

Lipsa accesului către zone urbane atrage după sine reducerea posibilităților de dezvoltare a serviciilor și implicit de ridicare a nivelului de dezvoltare a întregii zone înconjurătoare, iar fenomenul de excludere economico-socială antrenează o serie de efecte negative, precum scăderea natalității, creșterea șomajului, a criminalității, deconsiderarea valorilor locale, scăderea spiritului întreprinzător. Pe fondul unor performanțe economice scăzute va apărea în mod cert și imposibilitatea tratării și amenajării mediului înconjurător cu efecte dezastruoase în timp asupra calității vieții noastre.

Pentru a putea controla într-o oarecare măsură efectele factorilor interni și externi asupra dezvoltării urbane, reducând și de ce nu chiar eliminând rezultatele negative ale acestora, autoritățile administrației publice ar trebui să acorde și o atenție deosebită organizării și derulării procesului de participare a cetățenilor la deciziile administrative precum și furnizarea de informații către aceștia. Consultarea cetățenilor reprezintă procesul prin care aceștia își exprimă opiniile cu privire la conținutul măsurilor privind dezvoltarea locală în cadrul procesului de elaborare și aprobare a acestora, participarea acestora fiind absolut necesară deoarece deciziile administrației locale au în primul rând un impact direct asupra oamenilor. Participarea cetățenească reprezintă astfel procesul prin care preocupările, valorile și nevoile cetățenilor sunt încorporate procesului de luare a deciziei din administrația publică locală.

În materie de amenajare a teritoriului, nu se pot separa utilizarea acestuia de repartizarea activităților, mobilitatea actuală în materie de utilizare a teritoriului și trecerea dintr-o categorie de utilizare în alta, dovedindu-se ca fiind neviabilă pe termen lung. Aplicarea procedurilor Agendei 21 locale¹⁶ are în vedere mobilizarea actorilor interesați către atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare, implicit în materie de gestiune a teritoriului, obiective strategice ce ar trebui să aibă în vedere valorificarea durabilă a patrimoniului și resurselor unui teritoriu prin utilizarea indicatorilor de dezvoltare locală adaptați fiecărei situații, proiectele de dezvoltare teritorială, amenajarea și dezvoltarea durabilă a teritoriului, agricultura și spațiul rural, turismul și transporturile.

¹⁶ Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă (2000), *Agenda Locală 21*, disponibil la: <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/dezvoltare-durabila/agenda-locala-21>, [Accesat 12 septembrie 2021].

2. Context

2.1. Administrația publică

Conceptul de „administrație publică” beneficiază de un dublu sens- unul care definește activitatea realizată pentru satisfacerea interesului public, iar celălalt, care semnifică organul de stat care prestează această activitate. Pornind de la acest concept, noțiunea de „serviciu public” poate fi identificată cu ideea de prestație, atât ca activitate, cât și ca organism care realizează această prestație, administrația publică. Administrația publică are misiunea de a servi interesului public și de a realiza valorile politice care exprimă interesele generale ale societății organizate de către stat, deschizând și perspectiva necesității instanței de contencios administrativ, instituție menită să asigure respectarea legii de către administrația publică însăși.

Apariția și evoluția preocupărilor administrației în materie de urbanism datează la noi încă de pe timpul „Regulamentelor organice”(1831), prin care s-au instituit „sfaturile orășenești”, având ca atribuții principale administrarea și gospodărirea orașelor în componentele sale: administrarea drumurilor publice, iluminatul stradal, politica de înfrumusețare urbană e.t.c.¹⁷ Nevoia acordării de personalitate juridică localităților urbane s-a numarat printre obiectivele programelor Revoluției de la 1848, idee care avea sa fie concretizată prin reglementările timpului.

2.1.1. Structura instituțională

Ordonanța de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 stabilește că administrația publică, în unitățile administrativ-teritoriale, se organizează și funcționează în temeiul principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit¹⁸. Autoritățile administrației publice prin care se realizează autonomia locală în comune și orașe, sunt consiliile locale, comunale și orășenești, ca autorități deliberative și primarii, ca autorități executive. În fiecare județ, se constituie un consiliu județean, ca autoritate a administrației publice locale, pentru coordonarea activităților consiliilor comunale și orășenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.¹⁹

Potrivit legii²⁰, responsabilitatea privind amenajarea teritoriului și urbanismul revine autorităților administrației publice centrale și locale, acestea fiind direct responsabile de gestionarea corespunzătoare a acestora, având obligația de a asigura pentru toți cetățenii, condiții de viață corespunzătoare, cu respectarea principiilor și normelor legale, aferente proprietății. Proiectele de organizare și amenajare a teritoriului județului,

¹⁷ Profiroiu, A., Popescu, I. (2005), „Bazele administrației publice”, Editura Economică, București.

¹⁸ Guvernul României (2019). „Ordonanța de Urgență nr. 57 din 3 iulie 2019, privind Codul Administrativ” *Monitorul Oficial*, 555

¹⁹ Idem

²⁰ Guvernul României (2021). „Ordonanța de urgență nr.79 din 30 iunie 2021 pentru modificarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul” *Monitorul Oficial*, 646

precum și de dezvoltare urbanistică generală a județului și a unităților administrativ-teritoriale componente, inițiate de administrația publică prin intermediul structurilor de specialitate- Direcția Arhitect-Șef, sunt supuse analizării și aprobării în condițiile legii, Consiliului Local, acesta, în baza consultării autorităților administrației publice locale, comunale și orășenești, stabilind mijloacele materiale și financiare necesare în vederea realizării acestora și urmărind ulterior modul în care acestea sunt realizate și implementate în colaborare cu autorităților administrației publice locale, comunale și orășenești implicate.

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (M.D.L.P.A.)- organ al administrației publice centrale de specialitate care aplică strategia dezvoltării și politica Guvernului în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, lucrărilor publice și construcțiilor, cu respectarea autonomiei locale- având ca atribuții asigurarea elaborării Planului de amenajare a teritoriului și stabilirea de măsuri pentru protejarea zonelor cu valoare istorică, arhitecturală și peisagistică în colaborare cu autoritățile administrației publice centrale și locale care au atribuții în domeniu, gestionează activitatea de cercetare științifică de interes public în domeniile amenajării teritoriului, urbanismului și pentru creșterea stabilității, siguranței construcțiilor și protecției antiseismice și organizează elaborarea, avizarea și aprobarea normativelor, prescripțiilor și reglementărilor tehnice pentru domeniile sale de activitate, urmărind concomitent și controlul privind aplicarea acestora.

Dacă M.D.L.P.A are atribuții în aplicarea strategiei dezvoltării și politica Guvernului în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, lucrărilor publice și construcțiilor, controlul de stat din domeniul construcțiilor, lucrărilor publice, urbanismului și amenajării teritoriului privind respectarea regimului de autorizare a construcțiilor, precum și aplicarea sistemului calității cu privire la proiectarea, executarea, exploatarea și utilizarea construcțiilor, se realizează prin intermediul Inspecției de Stat în Construcții, aceasta fiind organizată, în cadrul ministerului ca organ de inspecție centrală, iar în plan teritorial funcționând ca servicii publice descentralizate- inspecții județene. Alături de aceste structuri administrative, organismele guvernamentale și/sau neguvernamentale precum consiliile interministeriale, consiliile tehnice, Uniunea Arhitecților, Asociația Profesională a Urbaniștilor, Uniunea Artiștilor Plastici și alte organizații științifice, profesionale, de creație, e.t.c., concură la promovarea și realizarea politicilor și reglementărilor de urbanism.

2.1.2. Arhitectul-Șef și atribuțiile sale în administrația publică locală

Arhitectul-Șef reprezintă autoritatea tehnică în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului din cadrul administrației publice județene și locale, conducând structura de specialitate din cadrul aparatelor consiliilor județene sau primăriilor și „desfășurând o activitate de interes public, ale cărui scopuri principale sunt dezvoltarea durabilă a comunității, coordonarea activităților de dezvoltare teritorială, amenajarea teritoriului și urbanism, protejarea valorilor de patrimoniu și a calității arhitecturale la nivelul unității administrativ-teritoriale”.²¹

²¹ Guvernul României (2021). „Ordonanța de urgență nr.79 din 30 iunie 2021 pentru modificarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul” *Monitorul Oficial*, 646

Lucrarea de cercetare analizează activitatea structurii de specialitate a Arhitectului-Șef de municipii reședință de județ, consolidată prin studii de caz, identificând riscuri și dezvoltând ipoteze, respectiv măsuri de remediere sau chiar eliminare a efectelor riscurilor identificate la nivelul esteticii arhitecturale a localităților.

Primarul, prin structura de specialitate condusă de Arhitectul-Șef, asigură elaborarea de proiecte de strategii de dezvoltare urbană și teritorială și coordonează din punct de vedere tehnic elaborarea planurilor urbanistice aflate în competența autorităților publice locale, în conformitate cu prevederile legii și ulterior, în baza referatului de specialitate al Arhitectului-Șef elaborat în colaborare cu compartimentele resort, le supune aprobării Consiliului Local. O dată aprobate, acționează pentru respectarea și punerea în practică a prevederilor documentațiilor de urbanism. La baza deciziei de avizare a acestor documentații de amenajare a teritoriului și de urbanism, stau observațiile și indicațiile Comisiei tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism, organism consultativ cu atribuții de analiză, expertizare tehnică și consultantă, care asigură fundamentarea tehnică de specialitate a Avizului Arhitectului-Șef, comisie constituită în baza legii 350/2001 actualizată, privind amenajarea teritoriului și urbanismul, conform art. 37 alin. (1).

Comisia tehnică de amenajare a teritoriului și urbanism, denumită în continuare C.T.A.T.U., este formată din „specialiști din domeniul amenajării teritoriului și al urbanismului și din reprezentanți ai instituțiilor tehnice, economice, sociale și de protecție a mediului cu care administrația publică locală colaborează pentru desfășurarea activităților de amenajare a teritoriului și de urbanism”²². Regulamentul de organizare și funcționare a C.T.A.T.U. și componența nominală a membrilor comisiei- stabilită în baza recomandărilor asociațiilor profesionale din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, construcțiilor, ale instituțiilor de învățământ superior și ale Arhitectului-Șef- sunt aprobate prin hotărârea Consiliului Local²³.

În urma analizei comparative la nivelul administrațiilor publice locale, s-a identificat faptul că atribuțiile C.T.A.T.U. se reduc în prezent doar la avizarea din punct de vedere tehnic a documentațiilor de amenajare a teritoriului sau a documentațiilor de urbanism (PUZ și PUD), care respectă legislația în vigoare, reglementările Planului Urbanistic General și reglementările Planurilor Urbanistice Zonale, analiza esteticii urbane și a direcției în care aceasta se dezvoltă la nivelul unităților administrativ-teritoriale, identificarea disfuncționalităților apărute în structura urbană- incompatibilități funcționale, agresiunea cadrului natural, alterarea esteticii urbane, a morfologiei spațiale, afectarea patrimoniului construit, ș.a.m.d., propuneri de întocmire a unor documentații care să conducă la diminuarea sau chiar înlăturarea disfuncționalităților identificate, rămânând în responsabilitatea structurii Arhitectului-Șef, care în dorința de a constrânge dezvoltările nedorite, propune și elaborează regulamente locale sau ghiduri de bune practici. În momentul de față legislația nu sprijină estetica arhitecturală.

²² Parlamentul (2001). „Legea nr. 350 din 6 iunie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul” *Monitorul Oficial*, 373

²³ Idem

Alte localități, cum ar fi municipiul Târgoviște, județul Dâmbovița- format dintr-o suită de micro și macro cartiere construite în perioade diferite de timp, bazate pe planuri urbanistice diferite și neunitare, în concordanță cu politicile de locuire ale perioadelor de construire, din nevoia de a restrânge și chiar diminua, factorii ce favorizează dezvoltarea haotică, de a coordona dezvoltarea urbană și de a o menține în limitele normale, de a regăsi un echilibru în evoluția spațială și arhitecturală a orașului , a aprobat în Consiliul Local un regulament de organizare și funcționare a C.T.A.T.U., în care a inserat acesteia și atribuții privind avizarea din punct de vedere tehnic a studiilor de fundamentare și cercetare, identificarea disfuncționalităților aparute în structura urbană și înaintarea de propuneri Consiliului Local cu privire la întocmirea unor documentații care să conducă la diminuarea sau chiar înlăturarea disfuncționalităților identificate.

Dacă în majoritatea țărilor europene, gama cromatică este clar reglementată atât pentru zonele istorice protejate, cât și pentru zonele de construcții noi, fiind impuse restricții riguroase în ceea ce privește estetica arhitecturală, în legislația românească nu există indicații concrete referitoare la gamele de culori permise și, mai ales, interzise- în ultima perioadă au fost elaborate ghiduri de bună practică, dar acestea se referă strict la acele localități reper, în care valorile istorice și arhitecturale au trasat o dezvoltare urbană și arhitecturală cu constrângeri clar definite.

În ultimii ani, orașele românești au experimentat diverse grafice de colorare, stabilite de cele mai multe ori de proprietari sau de arhitecți, fără a exista o abordare unitară, fie că vorbim de cazul reabilitărilor termice ale blocurilor sau de intervenții greșite asupra clădirilor istorice. Pentru a putea elimina neconcordanțele cromatice rezultate în urma acestei abordări și chiar în unele cazuri a disconfortului vizual, unele din autoritățile administrației publice locale prin Instituțiile Arhitecților-Șefi, au considerat necesară elaborarea și aprobarea unor regulamente cromatice, în Consiliile Locale. Este cazul Timișoarei care, înțelegând importanța culorii, element esențial în percepția vizuală, care împreună cu volumetria constituie un factor generator al imaginii urbane, în lipsa unor norme care să controleze evoluția esteticii urbane, a înființat Comisia de Estetică Urbană, elaborând un Regulament de identitate cromatică a clădirilor din municipiu. Primii pași au fost făcuți cu sprijinul experților germani din cadrul Societății Germane pentru Cooperare Tehnică (G.T.Z.) Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit, când a fost elaborat Îndrumarul pentru intervențiile asupra clădirilor din Cartierul Cetate și din zonele istorice protejate din Timișoara care cuprinde recomandări pentru clădirile aflate în zonele istorice.

Primăria municipiului Baia Mare elaborează și ea un regulament prin care stabilește cadrul unitar în vederea autorizării intervențiilor ce se vor realiza atât pe clădirile, cât și pe fațadele acestora, eliminând astfel haosul cromatic, incoerența imaginii urbane și senzația de disconfort vizual. În baza prevederilor legii 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor și a prevederilor legii 215/2001 privind administrația publică locală, primăria municipiului Baia Mare a înființat Comisia de Arhitectură și Estetică Urbană, organizată ca subcomisie a Comisiei Tehnice de Amenajarea Teritoriului și Urbanism, aprobată prin H.C.L. nr. 171/2015, organ consultativ cu atribuții de avizare, expertiză tehnică și consultanță, aflată sub coordonarea directă a primarului municipiului

Baia Mare și funcționând în baza Regulamentului Local de Arhitectură și Estetică Urbană al Municipiului Baia Mare.

Primăria Sectorului 5, București și-a constituit la rândul ei Comisia Tehnică de Amenajare a Teritoriului și Urbanism în cadrul căreia funcționează două subcomisii: comisia operativă și comisia de estetică urbană, a căror atribuții constau în analizarea și emiterea de acorduri pentru lucrări de artă monumentală, amenajări ambientale, amenajări peisagere, mobilier stradal, diverse alte lucrări în spațiile publice; analizarea și emiterea de acorduri pentru activitatea de publicitate în conformitate cu Regulamentul de publicitate, panotaj stradal și pe construcții, bannere, meshuri; analizarea și emiterea de acorduri pentru propunerile de fațadizare/ refațadizare în special pe zona centrală și arterele principale de circulație-fațadele clădirilor publice sau private; comunicarea petențelor a recomandărilor și observațiilor referitoare la documentațiile analizate în vederea completării și corelării acestora.

După cum putem observa, deja Comisia de Estetică Urbană constituită ca subcomisie a C.T.A.T.U. sau în formă independentă în cadrul Instituției Arhitect-Șef, începe să prindă contur și să se dezvolte la scară largă la nivelul administrațiilor publice locale. Problema cu care se confruntă majoritatea localităților din țară, este însă lipsa specialiștilor în cadrul comisiei C.T.A.T.U., deficit ce duce automat la pierderea calității opiniei comisiei, ce stă la baza emiterii Avizului Arhitectului-Șef. De asemenea, frica de responsabilitate a arhitecților pe plan local, absența remunerării membrilor comisiei, care nu au statut de funcționari publici, presiunile externe, neparticiparea la vot a membrului C.T.A.T.U. care a elaborat documentația de urbanism²⁴, ș.a.m.d.- pentru a elimina conflictul de interese, teama de a nu genera resentimente în rândul colegilor de breaslă a căror lucrări sunt respinse în vederea completării sau nu primesc aviz favorabil pe diverse criterii tehnice, determină ca în cadrul comisiei C.T.A.T.U. să dispară tot mai mult specialiștii în domeniul amenajării urbane, așa cum prevede legea, comisie a cărei existență, ajunge să rămână doar la nivel formal.

C.T.A.T.U. este organizată tocmai în scopul îmbunătățirii calității deciziei referitoare la dezvoltarea spațială durabilă a localităților și funcționează pe lângă compartimentul/ serviciul specializat din cadrul primăriilor, în baza unor regulamente de organizare și funcționare aprobate de Consiliile Locale, sprijinind compartimentele specializate în domeniul de activitate, fundamentând din punct de vedere tehnic emiterea avizului Arhitectului-Șef pentru documentațiile de amenajarea teritoriului și urbanism, precum și pentru studiile de fundamentare sau alte cercetări prealabile, conform competențelor existente, stabilite prin reglementările in vigoare, iar calitatea componentei acesteia poate sprijini o dezvoltare urbană echilibrată și nu în ultimul rând calitatea estetică a construcțiilor.

Pentru a trasa liniile directoare de dezvoltare durabilă la nivel local și a fi în concordanță cu direcțiile de dezvoltare la nivel național, cu politicile sectoriale, programele naționale și proiectele prioritare, Arhitectii-Șefi de municipii cooperează sau ar trebui să coopereze permanent cu departamentele de specialitate din cadrul Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor

²⁴ Observatorul Urban București, (2010), „Dezbatere privind C.T.A.T.U. a P.M.B.”.

publice și Administrației, stabilind întâlniri de lucru cu ceilalți Arhitecți-Șefi din Corpul Profesional al Arhitecților-Șefi de municipii, prin intermediul Asociației Municipiilor din România- organizație neguvernamentală, apolitică, înființată pentru sprijinirea și reprezentarea intereselor autorităților locale, la nivel național și internațional, cu specialiștii din cadrul Consiliilor Județene, asociațiilor profesionale din domeniul amenajării teritoriului, urbanismului, construcțiilor, ș.a.m.d.

Dacă liniile directoare de dezvoltare urbană durabilă²⁵ sunt clar trasate la nivel local de către minister, Arhitecții-Șefi și alți actori interesați, ceea ce nu se tratează în schimb, este modul prin care administrația publică poate gestiona dezvoltarea arhitecturală a localităților pe a căror rază activează. De aceea, având în vedere necesitatea stabilirii unor condiții legislative și instituționale pentru asigurarea dezvoltării durabile urbane și arhitecturale, coerente și integrate a teritoriului național, se impune identificarea rapidă a condițiilor necesare și adoptarea unor soluții eficiente și aplicate și la nivelul esteticii urbane, care pe lângă activitățile de planificare urbană și teritorială să asigure o stare de echilibru- în conformitate cu principiile europene ale dezvoltării teritoriale și urbane durabile, asumate de România prin semnarea Agendei teritoriale europene- pentru promovarea unui cadru coerent pentru politica de dezvoltare urbană, ținând totodată seama de principiul subsidiarității și de necesitatea unei mai bune alinieri a Agendei teritoriale a U.E. la Agenda urbană U.E., semnarea Cartei de la Leipzig privind orașele europene durabile din 25 mai 2007, prin care se stabilește un cadru coerent pentru dezvoltarea urbană integrată și durabilă în Europa, a Declarației de la Toledo privind regenerarea integrată și nu în ultimul rând a Convenției europene a peisajului.

Neidentificarea unor instrumente clare prin care administrația publică, prin Instituția Arhitectului-Șef să poată diminua sau chiar înlătura disfuncționalitățile identificate în estetica urbană, nestabilirea clară a responsabilităților și atribuțiilor administrației publice de specialitate în ceea ce privește estetica arhitecturală a localităților și lipsa consolidării rolului autorităților publice în dezvoltarea durabilă și coerentă a urbanismului și arhitecturii unei localități, conduc în mod cert la afectarea ireparabilă a mediului de viață al locuitorilor, la distrugerea peisajelor naturale și construite și mai grav, la pierderea identității arhitecturale și culturale a localităților urbane și rurale.

Identificarea problemelor cu care se confruntă administrația publică locală în finalizarea cu succes a procedurilor de actualizare a planurilor urbanistice generale, elaborate și prelungite prin hotărâri de Consiliu Local pe perioade ce depășesc lejer perioada de valabilitate de 10 ani stabilită prin lege, respectiv clarificarea modului de prelungire a termenelor de valabilitate ale planurilor urbanistice generale, în condițiile în care pentru aproximativ 50% dintre unitățile administrativ-teritoriale acestea au fost deja depășite, iar în lipsa unor prevederi legale clare hotărârile de consiliu local de prelungire a valabilității au fost anulate de către prefecți, având drept consecință lipsirea autorităților administrației publice locale de instrumentele legale de gestiune a teritoriului, implicit imposibilitatea eliberării de către acestea a autorizațiilor de construire, identificarea

²⁵ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor publice și Administrației (2013), *Raport 3.3.- Ghid pentru promovarea activităților de dezvoltare urbană durabilă*, disponibil la: https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48101/11._Ghid_promovare_activ_dezv_urbana_durabila_ro.pdf, [Accesat 12 septembrie 2021].

direcției de dezvoltare a unei localități prin centralizarea diferitelor solicitări de intervenții importante prin intermediul planurilor urbanistice zonale, ar putea de asemenea să reprezinte un pas important care să contribuie în rezolvarea problemelor legate de dezvoltarea arhitecturală a localităților.

Fără un plan urbanistic general actualizat la nevoile în continuă modificare ale societății, la strategiile de dezvoltare durabilă și la planurile de mobilitate urbană, stabilind pe lângă reglementările locale, restricții și permisivități în construire și liniile directe de dezvoltare urbană și arhitecturală, Instituția Arhitectului-Șef nu va avea instrumentul legal pentru a reduce sau chiar înlătura disfuncționalitățile identificate în estetica urbană.

2.2. Statutul Arhitectului-Șef în cadrul breslei. Arhitectul-Șef versus proiectanți? Reputația profesiei

Orice persoană care a intrat în contact direct sau tangențial cu activitatea de planificare urbană, proiectarea, administrația publică sau construcțiile, știe de existența acestui post cu rezonanță mare, însă nu toate au aceeași înțelegere despre rolul Arhitectului-Șef și responsabilitățile stabilite prin fișa postului, pe care acesta trebuie să le îndeplinească.

Din experiența acumulată în funcția de Arhitect-Șef, pot emite o constatare și anume că există discrepanțe între activități și rolul efectiv pe care îl joacă reprezentanții autorității tehnice în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului în cadrul administrației publice, fapt ce face dificilă conturarea unui profil corect- necesitate ce apare din ce în ce mai acut, fundamental pentru păstrarea intactă a imaginii și reputației arhitecților ce ocupă această funcție publică.

Având în vedere că cele mai multe posturi, mai ales în localitățile mici și în mediul rural sunt ocupate de oameni cu alte competențe și formare diferită decât cele prevăzute prin lege, iar posturile înaintate la concurs din cadrul administrației publice, din domeniul urbanismului și amenajării teritoriului din structura Arhitectului-Șef, nu sunt atractive și motivaționale pentru profesioniștii din domeniu, concursuri organizate pe modelul pentru funcționarii publici care se bazează doar pe cunoașterea legislației în domeniu- total insuficient și irelevant, mai ales când legislația se schimbă atât de frecvent încât nici cei care lucrează în administrație nu beneficiază de timpul necesar să o interpreteze și să se obișnuiască cu noile prevederi, toate acestea fac ca integritatea și imaginea Arhitectului-Șef să fie afectată.

Problema percepției Arhitectului-Șef în societate este de fapt, problema imaginii arhitectului atât ca rol, cât și ca reputație generică. Dezvoltarea continuă a capacităților profesionale ar trebui să facă parte dintr-o strategie națională de dezvoltare, promovând astfel ocuparea posturilor cu profesioniști competenți, formați în acest sens.

Imaginea și integritatea Arhitectului-Șef ajunge să se degradeze din ce în ce mai mult și din cauza colegilor de breaslă, care la rândul lor, sunt percepuți în relația cu beneficiarii, ca un element care trebuie bifat în procesul de construire și de care, cel puțin la nivel teoretic, clientul nu se poate desprinde. Beneficiarii apelează la serviciile unui arhitect, nu pentru cunoștințele arhitecturale pe care o astfel de persoană le poate transpune în

proiecte de calitate, ci mai degrabă pentru autoritatea formală cu care arhitectul este investit prin legislația în domeniu, ce impune prezența arhitectului ca o condiție obligatorie a realizării proiectului, acceptând sau nu, prezența esteticului fără înțelegerea fondului de idei.²⁶

În prezent, imaginea arhitecților și urbanistilor în societate și a profesiei lor, nu este clar conturată, fiind adeseori confundați cu proiectanții sau inginerii de construcții, fapt ce a favorizat în prezent acțiunea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor publice și Administrației de a contura proiectul de O.U.G. pentru modificarea și completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, ce avea ca obiectiv modificarea condițiilor de ocupare a funcției de Arhitect-Șef, prin introducerea, la articolul 36, alineatul (1), a posibilității ocupării acestuia de către un „inginer în domeniul construcțiilor sau inginer cu specialitatea inginerie economică în construcții, absolvent cu licență și master ori studii postuniversitare în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului la municipiile reședință de județ, municipiului București și sectoarelor municipiului București”²⁷.

Dacă pentru beneficiar, arhitectul are rol de pârghie în relația cu administrația, deținând formal calitatea de a obține autorizații, nu același lucru putem spune despre imaginea pe care o au ceilalți arhitecți din breaslă, proiectanții și inginerii despre Arhitectul-Șef, acesta fiind perceput, nu de puține ori ca un obstacol în procesul de obținere al autorizațiilor, opinie pe care o promovează atât în cadrul societății, cât și în cadrul instituției în care activează acesta, portretizând Arhitectul-Șef ca fiind o persoană intransigentă, cu idei preconcepute asupra construirii spațiului și uneori, din cauza faptului că de semnătura sa depinde soarta autorizațiilor de construcție, coruptibilă.

În percepția beneficiarilor și a funcționarilor publici, există arhitecți care, pentru beneficii financiare, eludează cerințele profesionale, în special cele de natură estetică și fac foarte multe compromisuri în relația cu clienții. Unul dintre cele mai frecvente comportamente de acest tip este cel al semnăturii de complot, fapt ce conturează ideea că rolul arhitectului în procesul de proiectare este nesemnificativ, chiar inutil.

În urma întâlnirilor de lucru organizate de Asociația Municipiilor din România, Corpul Profesional al Arhitecților Șefi de Municipii a adus în discuție o problemă actuală, stringentă, privind rolul pe care ar trebui să îl aibă Arhitectul-Șef în cadrul administrației publice și ceea ce a ajuns efectiv să îndeplinească din lista atribuțiilor stabilite prin fișa postului. S-a conturat ideea că rolul Arhitectului-Șef în ziua de astăzi s-a redus, în mare parte, la procesele de eliberare a certificatelor de urbanism, a diferitelor avize din procedura de aprobare a documentațiilor de urbanism și a autorizării construcțiilor, supraîncărcarea birocratică nelăsând loc pentru rolul strategic și coordonator, conform atribuțiilor principale din fișa postului.

Legea 350/2001 (*actualizată*) privind amenajarea teritoriului și urbanismul descrie Arhitectul-Șef ca fiind o funcție publică cu rol decizional în procesul de planificare urbană, atât la nivel strategic, cât și la nivel operațional, ceea ce înseamnă practic că acestuia i se

²⁶ Mihailăscu, M. (1985), „Abordarea interdisciplinară a binomului tehnic-estetic”, Revista Construcții, nr. 10-11.

²⁷ Guvernul României (2021). „Ordonanța de urgență nr. 79/ 2021 privind modificarea Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul” *Monitorul oficial*, 646

Încredințează importantul rol de a fundamenta hotărârile Consiliului Local într-un domeniu strict de specialitate. În aceste condiții, Arhitectul-Șef este împuternicit să exercite o funcție de autoritate tehnică publică, a cărei importanță este esențială în gestionarea dezvoltării teritoriale, amenajarea teritoriului și urbanism, respectiv protejarea patrimoniului arhitectural la nivelul unității administrativ-teritoriale.

Exeptând zonele rurale unde nu există personal care să ocupe funcția de Arhitect-Șef, și care pentru o bună funcționare necesită asistentă tehnică din partea Comisiei Tehnice din cadrul Consiliilor Județene, în majoritatea orașelor și municipiilor, structura Instituției Arhitectului-Șef suferă din lipsa de personal și mai ales de personal calificat. Multitudinea de solicitări în vederea eliberării certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire, în cea mai mare perioadă a anului și lipsa acută de personal calificat în cadrul Instituției Arhitectului-Șef, blochează efectiv timpul pe care acesta ar trebui să îl dedice elaborării de strategii de dezvoltare a orașului, fiind nevoit/constrâns de circumstanțe și necesitățile actuale ale cetățenilor, să emită autorizații pentru extinderi de balcoane la parterul locuințelor colective, construcții pe domeniul public, să elaboreze documentații în vederea aprobării în Consiliul Local de închirieri, suprafețe, e.t.c., transformându-l într-un simplu birocrat, care verifică documentațiile depuse de beneficiar/investitori, redactează certificatele de urbanism și autorizațiile de construire/desființare și le semnează, respectiv urmărește și aplică procedura privind consultarea publicului în vederea emiterii avizului Arhitectului-Șef. Aceasta situație determină apariția unei stări nocive asupra localităților, care ar fi trebuit să se dezvolte armonios, atât din punct de vedere urbanistic, dar mai ales estetic.

Acest fenomen ar putea fi stopat, prin elaborarea de către administrațiile publice locale, a unor Registre reale ale Spațiilor Verzi, a Inventarierii Domeniului Public- care ar trebui să fie permanent actualizate și elaborarea de documentații de urbanism- planuri urbanistice zonale- care să stabilească reglementări clare privind dezvoltarea zonelor atât urbanistic cât și estetic și să stabilească strategii și regulamente locale care să determine o dezvoltare armonioasă. Autoritățile locale trebuie să asigure, în primul rând, o finanțare corespunzătoare și planificări pentru regenerarea patrimoniului urban și cultural al orașului/municipiului pe termen lung, patrimoniul construit fiind victima unei administrații locale fără strategie de dezvoltare sau care beneficiază de o strategie cu sincope, elaborată de firme care au în echipa de lucru personal cu pregătire sub cerințele minime sau care contractează serviciile unor specialiști externi, a căror lucrări nu sunt corelate ulterior între specialități astfel încât să se obțină un produs final de calitate. Practic multe primării au ca instrument de lucru, strategii de dezvoltare slabe din punct de vedere calitativ, din cauza lipsei de comunicare între instituții și experți, a lipsei de dialog între comunitate și autorități dar și a lipsei de specialiști în echipele de elaborare, fapt ce conturează ideea că relația dintre arhitectură și calitatea vieții nu a fost înțeleasă în adevăratul sens și cu atât mai puțin valorile economice și instrumentele financiare necesare pentru ca patrimoniul să devină motor de dezvoltare durabilă.

Majoritatea autorităților locale nu au date referitoare la situația zonelor istorice și la clădirile de patrimoniu pe baza cărora să poată lua decizii pertinente. Este momentul ca autoritățile locale să conștientizeze importanța Instituției Arhitectului-Șef și constituirii unei organigrame complete, astfel încât aceasta să aibă toate resursele necesare alocării

timpului convenit pentru dezvoltarea durabilă a localităților, canalizându-se spre corecta înțelegere a dinamicilor creative, spre potențialul de dezvoltare a orașului, spre rezolvarea cât mai multor probleme care complică viața celor care îl populează, iar interesul real și investiția de resurse la o asemenea amploare nu poate genera, în timp, decât impact pozitiv.

În sprijinul administrației publice ar putea veni și proiectanții, cu soluții care să se încadreze armonios în contextul architectural al orașului, dar și cetățenii, prin participarea activă la procesul de informare și consultare al publicului. Exemple de orașe care au implementat strategii în sectorul cultural ne demonstrează că succesul nu poate fi asigurat decât prin cooperare și comunicare între departamentele autorității publice, dar și cu operatorii culturali, societatea civilă, mediul de afaceri, mediile profesionale; cooperare cu agenți economici sau proprietari de terenuri și clădiri pentru implementarea strategiei, prin elaborarea și aprobarea în Consiliile Locale a unor proceduri de acordare a unor facilități fiscale, proceduri de parteneriat public-privat, proceduri de garantare pentru a încuraja parteneriate în mediul privat, aprobarea de protocoale de colaborare cu alte administrații publice locale în ce privește sectorul cultural, schimburi de experiență și de bune practici la nivel național și internațional în domeniul politicilor culturale locale. O dată implementate aceste strategii și regulamente locale, Instituția Arhitectului-Șef ar putea, prin compartimentele de specialitate, să realizeze o monitorizare permanentă și o evaluare sistematică a impactului măsurilor implementate și reluarea procesului de analiză, planificare și decizie dacă acest lucru se dovedește necesar.

Pentru a soluționa problema absenței personalului de specialitate în cadrul administrației publice din zonele rurale, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (M.D.L.P.A.) a elaborat un proiect de O.U.G pentru modificarea și completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, prin care a urmărit modificarea condițiilor de ocupare a funcției de Arhitect-Șef prin introducerea la articolul 36 , alin.(1) a posibilității ocupării acesteia de către un „inginer în domeniul construcțiilor sau inginer cu specialitatea inginerie economică în construcții, absolvent cu licență și master ori studii postuniversitare în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului la municipiile reședință de județ, municipiului București și sectoarelor municipiului București”²⁸.

Privită din prisma M.D.L.P.A., soluția este una oportună, creind facilități în ocuparea posturilor vacante de Arhitect-Șef din zonele rurale sau urbane mai puțin favorizate și oferind astfel localităților în cauză posibilitatea unei dezvoltări de care au fost private până acum, dar la o privire de ansamblu, acest aspect poate avea influențe negative în dezvoltarea armonioasă a localităților sub coordonarea unui „Arhitect-Șef” având formația profesională de inginer în domeniul construcțiilor sau inginer cu specialitatea inginerie economică în construcții. Soluția nu este oportună și reprezintă un real pericol pentru dezvoltarea mediului construit, argumentele aduse de Asociația Arhitecților-Șefi pentru o Dezvoltare Durabilă și Ordinul Arhitecților în România fiind simple și foarte clare- absolvenții de inginerie economică în construcții nu dețin cunoștințele profesionale necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor prevăzute pentru poziția de Arhitect-Șef, întrucât programa

²⁸ Guvernul României (2021). „Ordonanța de urgență nr. 79/ 2021 privind modificarea Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul” *Monitorul oficial*, 646

disciplinelor studiate în cadrul instituțiilor de învățământ superior pentru specializarea în inginerie economică în construcții, nu cuprinde sub nici un aspect problematica disciplinelor care stabilesc bazele teoretice în domeniul urbanismului și al planificării spațiale, iar informațiile și cunoștințele necesare îndeplinirii funcției nu pot fi însușite în urma unui program de formare de scurtă durată, de complexitate redusă, program care nu poate înlocui studiile universitare. În concluzie, modificarea legislativă propusă, ce vizează completarea formațiunii profesionale a Arhitectului-Șef cu cea de inginer cu specializarea de inginerie economică în construcții la nivelul municipiilor, orașelor precum și la nivelul comunelor este inefficientă și nu poate garanta calitatea în aplicarea principiilor unei dezvoltări urbane durabile.

2.3. Identificarea problemelor cu care se confruntă Arhitectul-Șef în administrația publică

Pentru ca administrația să țină pasul cu direcția de dezvoltare a localităților, având ca obiectiv principal susținerea proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice sau private, primăriile trebuie să aibă în vedere și strategiile pe care trebuie să le elaboreze în mod obligatoriu în vederea accesării fondurilor europene, strategii care se actualizează o dată la 5 ani și trebuie corelate cu Planurile Urbanistice Generale aflate în lucru. Este cazul Planului de mobilitate urbană durabilă (P.M.U.D.)²⁹, o strategie care tratează problema mobilității oamenilor în orașe, elaborarea sa fiind obligatorie pentru accesarea fondurilor U.E. pentru circulație, drumuri, transport public, e.t.c. Având în vedere că această strategie implică și obținerea Avizului de la Agenția pentru Protecția Mediului, a cărei procedură este cronofagă, acest aspect poate genera probleme cu impact asupra finalizării Planurilor Urbanistice Generale aflate în diverse etape de aprobare și consultare publică.

O situație similară o crează și Planul Integrat de Dezvoltare Urbană (P.I.D.U.), pe care primăriile îl elaborează în vederea accesării de fonduri europene nerambursabile, pentru spațiul public, dezvoltare comunitară, regenerare urbană, e.t.c. Există situații în care valabilitatea P.I.D.U. a expirat fără ca proiectul să fie pus în practică, absorbția fondurilor printr-o nouă axă fiind condiționată de elaborarea unei noi documentații, Strategia de Dezvoltare Urbană (S.D.U.)³⁰, care să actualizeze P.I.D.U., fapt ce determină apariția unei noi etape de actualizare în cadrul Planurilor Urbanistice Generale aflate deja în procedura de actualizare.

Totodată, regulamentele de zonă construită protejată (P.U.Z.-Z.C.P.) necesită atât o revizie conceptuală, cât și o actualizare în baza evaluării situației din teren, fapt ce impune automat o corelare cu Planurilor Urbanistice Generale aflate deja în procedura de actualizare.

Regulamentele de publicitate stradală, document-cadru pentru amplasarea publicității stradale, conform prevederilor Legii nr. 185/2013 (*republicată*) privind amplasarea și

²⁹ INSTITUTUL DE CERCETĂRI ÎN TRANSPORTURI- INCERTRANS S.A., (2021), „Planul de mobilitate urbană durabilă a municipiului Alexandria”, Municipiul Alexandria, Alexandria, Teleorman.

³⁰ CIVITTA Strategy & Consulting S.A., (2021), „Strategia de dezvoltare locală a municipiului Alexandria pentru perioada 2021-2027”, Municipiul Alexandria, Alexandria, Teleorman.

autorizarea mijloacelor de publicitate³¹, o dată finalizate, implică încetarea contractelor cu administrația publică prin direcțiile de specialitate în domeniul public și privat al municipiului și revizuirea criteriilor de amplasare a mijloacelor de publicitate prevăzute în Planurile Urbanistice Generale.

În același timp, ținând cont de viziunea municipiilor din Strategiile de dezvoltare locale-respectiv Planurile de Mobilitate Urbană Durabilă și Registrul Local al spațiilor verzi, trebuie prevăzute rezolvări clare pentru cât mai multe din situațiile speciale care apar în localități, în zonele consolidate, în zonele centrale ale municipiilor și de asemenea în zonele de creștere urbană, respectiv completarea cu soluții/proponeri adecvate pentru cazuri noi identificate, reducerea situațiilor de ocupări și desființări ale spațiilor verzi, ce au generat probleme grave de mediu, precum și identificarea exactă și centralizarea situațiilor litigioase care au afectat/pot afecta securitatea juridică a investițiilor.³²

Toate aceste documente strategice menționate mai sus, elaborate în perioada de actualizare a planurilor urbanistice generale și neintegrate în acestea, pot genera efecte negative, de natură să afecteze logica unei reglementări spațiale unitare și coerente, menținând veșnicul statut de improvizație ce crează situații favorabile perpetuării fenomenelor derogatorii, ce conduc în mod direct și ireversibil la reale dificultăți în ceea ce privește o funcționare optimă a activității autorităților administrației publice de specialitate, la scăderea atractivității localităților afectate și la reducerea competitivității pe plan european a orașelor și regiunilor României.

Pentru a putea aplica prevederile Directivei 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului și Directivei 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, Instituția Arhitectului-Șef ar trebui să aibă de asemenea, la îndemână, toate instrumentele necesare în vederea reducerii până la eliminare a practicilor la care proiectanții apelează în mod abuziv, de modificare a reglementărilor urbanistice existente pentru intrarea în legalitate a unor construcții ilegale, executate fără autorizație de construire sau fără respectarea prevederilor acesteia³³, practici care, nesoluționate, afectează în mod direct calitatea arhitecturală și dezvoltarea armonioasă și unitară a localităților.

Actualizarea planurilor urbanistice generale va trebui să insereze și să adapteze condițiile impuse de instituțiile și societățile abilitate prin avizele/acordurile emise, să adapteze concluziile privind linia spre care ar trebui direcționată dezvoltarea municipiului conform strategiilor și politicilor de dezvoltare ale municipiului, respectiv completarea documentației cu noi zone și subzone destinate unor viitoare investiții, să actualizeze lista de proiecte și investițiile necesare pentru implementarea viziunii de dezvoltare și să prescrie indicatorii urbanistici atractivi în condițiile asigurării unei dezvoltări sustenabile și controlate pentru aceste zone și subzone, fapt ce urmărește să reducă la maximum practicile urbanismului

³¹ Parlamentul României (2018). „Legii nr. 185/2013 (*republicată*) privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate” *Monitorul oficial*, **147**

³² Titirișcă, C. , Stroiu, A., Dobrev, D. (2019), „*Dreptul urbanismului Practică judiciară I. Planuri urbanistice, avize, certificate de urbanism*”, Editura Hamangiu, București, România.

³³ Dușu, M. (2000), „*Dreptul urbanismului, teorie și practică judiciară*” , Editura Economică, București, România.

derogatoriu, practici ce au determinat până în prezent extinderea necontrolată și dezvoltarea incoerentă a localităților, alterarea imaginii acestora și agresiunea zonelor protejate.

Situația intrărilor în legalitate, se agravează cu atât mai mult cu cât, conform reglementărilor actuale, construcțiile edificate fără autorizație, pot fi autorizate conform legislației în vigoare, dar fără ca Arhitectul-Șef să aibă la îndemână, instrumentele și pârghiile legale pentru a putea condiționa aspectul arhitectural al acestora. În Codul Deontologic al profesiei de arhitect, se menționează în cadrul Capitolului II, art. 12, că arhitectul, în exercitarea profesiei, este dator să promoveze și să folosească principiile estetice și pe cele ale limbajului arhitectural și să își păstreze independența în raport cu eventualele presiuni ale autorităților publice sau ale unor persoane fizice sau juridice, astfel încât să nu prejudicieze interesele clientului ori interesul public. Tot în Codul Deontologic, la art. 21, se subliniază obligativitatea arhitectului de a promova și menține la cel mai înalt nivel de calitate standardele profesionale, pentru aceasta fiind dator să își îmbogățească permanent cunoștințele artistice și tehnice în domeniul arhitecturii, precum și să aprofundeze evoluțiile relevante în plan profesional.

Dar ce se întâmplă cu dezvoltarea arhitecturală a localităților dacă arhitectul, în exercitarea profesiei, nu promovează și nu utilizează „principiile estetice” și pe cele ale „limbajului arhitectural”, cedând alienării culturale a multor clienți, asupra cărora mediocritatea și-a spus cuvântul? - „o alienare culturală rezultată din dezechilibrul numeric dintre producție și consumul de bunuri culturale”³⁴. Este de înțeles faptul că obiectul de artă, ca orice alt produs își creează un public care înțelege „arta” și este capabil „să guste frumosul”³⁵, producând așadar, nu numai un „obiect pentru subiect, ci și un subiect pentru obiect”. „Producția produce, deci, consumul, furnizându-i în primul rând materiale, în al doilea rând schimbând modul de consum și, în al treilea rând, trezind în consumator nevoia de produse servite de ea ca obiecte. Ea produce, deci, obiectul de consum, modul de consum și nevoia de consum”³⁶. Arhitecții au ajuns să facă multe compromisuri în proiectare din cauza beneficiarilor, câștigând în final profilul beneficiarului în detrimentul calității obiectului arhitectural.

O soluție ar putea fi reglementarea posibilității de a verifica minimal calitatea proiectelor de către filiala O.A.R., la depunerea cererii de eliberare a dovezilor, posibilitatea respingerii acestora dacă nu corespund unor cerințe minimale și sancționarea drastică sau chiar impunerea recalificării profesionale în cazul persoanelor care întocmesc astfel de documentații. Implicarea O.A.R., ar trebui să se facă nu doar consultativ, ci și activ, cu drepturi și îndatoriri legiferate, în elaborarea tuturor actelor normative ce stau la baza proiectării de arhitectură și reprezentarea vizibilă în cadrul autorităților locale prin desemnarea a câte unui reprezentant în Comisia de arhitectură și estetică urbană, care ar trebui înființată în mod obligatoriu în cadrul fiecărei unități administrativ-teritoriale. Nu în

³⁴ Moles, A. (1980), *„Psihologia Kitsch-ului. Arta Fericirii”*, trad. de Rădulescu, M., Editura Meridiane, București, România.

³⁵ Schelling, F.W.J. (1992), *„Filozofia artei”*, trad. de Pârvu, R. și Liicean G., Editura Meridiane, București, România.

³⁶ Marx, K. (1972), *Bazele criticii economiei politice*, Editura Politica, București, România

ultimul rând, s-ar putea găsi o formă ca dovadă de înregistrare a proiectelor de arhitectură să fie de fapt transformată într-un aviz/acord eliberat de O.A.R., în baza analizării de către comisia internă a calității proiectării de arhitectură, care poate fi constituită ca subcomisie a C.T.A.T.U.

O localitate fără o bună strategie de dezvoltare, nu poate aprecia proiectele cu care se întâlnește și nici nu poate genera proiecte altfel decât în raport cu direcțiile strategice, de aceea una din marile responsabilități ale Arhitectului-Șef este aceea de a deveni liantul dintre strategie și proiecte, operând în zona de legătură dintre acestea, analizând și înțelegând fenomenele urbane în complexitatea lor, având obligația de a verifica și corela orice ipoteză cu principiile strategiei. Arhitectul-Șef trebuie să fie un profesionist implicat în strategia de dezvoltare a localității, care construiește o cultură durabilă a dezvoltării urbane, care refuză, apelând la argumente fundamentate pe legislația în vigoare, orice proiect care nu respectă standardele de calitate ale localității, găsind găsește metode adecvate de a direcționa propunerile proiectanților într-o direcție de dezvoltare în care calitatea primează.

În documentațiile urbanistice, apar de multe ori analizate și stabilite permisivități și/sau constrângeri urbanistice, dar și anumite reglementări cu privire la estetica arhitecturală, stabilindu-se relații funcționale și estetice cu vecinătatea- densități, distanțe, retrageri, aliniamente, alinierea construcțiilor, suprafețe maxim edificabile, regim de înălțime, volumetrie e.t.c., ajungându-se uneori chiar la detalii fine asupra elementelor ce definesc balcoanele/logiile, profilele decorative ale fațadelor cu rol de a sublinia individualitatea construcției și stilul său unic. De exemplu, pentru Cluj, s-a introdus în documentația de urbanism precizări concrete cu privire la rezolvarea raportului plin-gol de la parterul clădirilor, pentru a nu bloca fluxul pietonal, de exemplu, stabilindu-se reguli clare privind regimul tehnic al străzilor- pentru străzi cu lățimi de minimum 8 m, vitrinele și ancadramentele pot avea un relief de maximum 20 cm, în timp ce pentru străzile cu o lățime de peste 12 m, se recomandă un relief de maximum 25 cm. Nu în ultimul rând apar indicații cu caracter de recomandare, cu privire la coloratura fațadelor- arhitecții fiind sfătuiți să evite utilizarea culorilor stridente³⁷.

Aceste regulamente privind estetica urbană și arhitecturală sunt corelate atât cu reglementările anterioare, cât și cu cele propuse, continuitatea atitudinilor de edificare- deși evenimentele politice au fost de o mare diversitate și eterogenitate în mai toate localitățile țării- demonstrând atașamentul față de problemele orașului și subliniind totodata scopul pentru ridicarea calității vieții.

Tratarea esteticii arhitecturale și stabilirea reglementărilor cu privire la aceasta, nu este constantă în toate documentațiile de urbanism, deși acest aspect este esențial în obținerea unui produs final de calitate; înscrierea volumului și tratarea lui arhitecturală în raport cu cadrul construit și natural învecinat, ar trebui să reprezinte un capitol obligatoriu care să condiționeze avizarea documentațiilor de urbanism de către C.T.A.T.U. și implicit de către

³⁷ Agachi, M. (2004), „*Urban identity and modernization- Cluj in the 19th century*”, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1 2000 Studia Historica LIII, „We” & „the Others” modern european societies in search of identity, Editura CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE ,The Karolinum Press, Czech Republic.

Arhitectul-Șef și supunerea lui spre aprobarea Consiliului Local. Organizarea părților țesutului urban, omogene din punct de vedere morfologic, în sectoare urbane, ar putea facilita aprecierea unor elemente de identificare fizico-spațiale caracteristice unui oraș, coerente din punct de vedere urbanistic și arhitectural, care pot deveni zone de referință și de evidențiere, în absența unor zone istorice de referință, părți de oraș ușor identificabile, lizibile, cu impact în orientarea în oraș și în relația cu teritoriul, consolidând ideea instituirii unor „zone de protejare a unei identități”³⁸.

Într-o analiză comparativă a regulamentelor de construire ale unei alte localități importante a Transilvaniei, Sibiu, se remarcă atitudini diferite în abordarea dezvoltării, preconizate pe specificul devenirii anterioare- dacă regulamentele de urbanism ale Clujului sunt structurate pe trei zone istorice care conform evoluției medievale, corespund dezvoltării în incinte succesive, la Sibiu există reglementări cu caracter general, fără delimitări de zone, din care rezultă clar o dezvoltare coerentă, fără discontinuități. O altă diferență de abordare, constă în măsurile punitive, cetățenii sibieni nefiind constrânși prin sancțiuni grave, în schimb se limitează construirea pe înălțime la cel mult 3 etaje, în timp ce la Cluj se încearcă impulsivitatea realizării construcțiilor mai înalte decât cele cu un singur nivel.

O altă problemă majoră, care influențează negativ elaborarea corectă și în timp real a P.U.G.-urilor, ce determină implicit un blocaj în procesul de dezvoltare armonioasă a localităților o constituie lipsa unei baze de date, atât în mediul rural, cât și în orașe, o evidență centralizată a intervențiilor, avizelor și autorizațiilor, care să permită monitorizarea eficientă a implementării proiectelor și strategiilor urbane. Este și cazul Bucureștiului care nu beneficiază de un inventar centralizat al domeniului public, al proprietăților private, al Administrației Fondului Imobiliar, al spațiilor verzi; cadastrul terenurilor și clădirilor corelat la G.I.S. (Geographic Information System) și respectiv monitorizarea intervențiilor urbane pe suport G.I.S. În plus, furnizorii de utilități, deși prevederile art. 80 Banca de date ale autorităților administrației publice din Normele metodologice din 12 octombrie 2009 de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, alin.(3)³⁹ obligă ca pentru constituirea băncii de date, toți posesorii de rețele tehnico-edilitare, supra- și subterane să transmită autorităților administrației publice județene, respectiv a municipiului București planurile cadastrale cuprinzând traseele rețelelor existente pe teritoriul județului și al localităților, respectiv al municipiului București. Aceste planuri vor fi puse la dispoziția tuturor primăriilor municipiilor, orașelor și comunelor. În situația în care posesorii de utilități nu transmit situația reală a traseelor rețelelor pe planuri topografice în sistem STEREO 70, baza de date suport a hărții de bază a P.U.G. nu va fi niciodată completă și nu va indica coordonatele corecte pentru documentația de urbanism aflată în procedura de actualizare.

O altă modificare legislativă recentă, în ceea ce privește utilitățile se referă la completarea articolului 11, alin. (1), lit.m) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, „se pot executa fără autorizație de construire/desființare următoarele

³⁸ Agachi, M. (2000), „Orașul ca artefact- arhitectura ca element de referință structurant”, teză de abilitare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Cluj-Napoca, România.

³⁹ Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței (2009), „Norme metodologice din 12 octombrie 2009 de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții” *Monitorul oficial*, 797 bis

lucrări care nu modifică structura de rezistență și/sau aspectul arhitectural al construcțiilor amplasate în zone de protecție a monumentelor sau în zone construite protejate, care nu sunt monumente istorice clasate sau în curs de clasare, ori dacă acestea nu reprezintă construcții cu valoare arhitecturală sau istorică, stabilite prin documentații de urbanism aprobate: e) lucrări de branșamente și racorduri executate pe domeniul public la infrastructura tehnico-edilitară existentă în zonă, cu acordul/ autorizația administratorului drumului”⁴⁰, modificare legislativă ce încurajează furnizorii de utilități ce execută astfel de investiții ce nu necesită autorizare, să renunțe la centralizarea acestora și implicit la efectuarea de măsurători cadastrale în vederea stabilirii unor coordonate clare ce definesc traseul branșamentelor sau racordurilor la rețelele existente.

De asemenea, o altă problemă identificată care face ca sistemul calității în construcții să nu fie funcțional, constă atât în lipsa specialiștilor care elaborează documentațiile tehnice în baza contractelor câștigate la licitații sau în slaba pregătire a specialiștilor ca rezultat al neimplicării statului în asigurarea unei pregătiri continue a acestora, a informațiilor deținute de cei care absolvă și care nu sunt corelate cu practica curentă, dar și în distrugerea sistemului de învățământ care să scoată pe piață muncitori certificați și responsabili. Colegiul Tehnic al Diriginților de Șantier a susținut certificarea firmelor de construcții și proiectare ca și condiție necesară pentru a se dispune de specialiști și a exista responsabilitate, proiect aprobat în cele din urmă prin lege.

Pentru evitarea execuției de proastă calitate, o recomandare ar consta în reglementarea clară și concretă a conceptului de „regie proprie”, întrucât aceasta în cea mai mare parte nu reprezintă decât o modalitate de eludare fiscală a legii. Deși legea impune ca execuția unei lucrări, indiferent dacă se realizează de către o firmă specializată sau în „regie proprie”, să fie monitorizată de un diriginte de șantier, aceasta de cele mai multe ori se realizează fără a exista un proiect tehnic, investitorii construind în baza unor soluții tehnice stabilite ad-hoc sau a indicațiilor șefului de echipă a cărui calificare este rezultată din experiența muncii prestate pe șantier, fără nici o pregătire în domeniul calității. Au fost semnalate numeroase situații în care atunci când specialiștii au dispus suspendarea lucrărilor până la remediere, investitorul nu a ținut cont de recomandare, renunțând în mod nejustificat la serviciile specialistului în cauză pentru simplul motiv că este prea exigent, deși făcea acest lucru în limita prevederilor legale și reglementărilor tehnice.

În vederea remedierii situației generale create, documentațiile de urbanism esențiale pentru dezvoltarea urbanistică a localităților, cu consecințe asupra esteticii arhitecturale- Planurile Urbanistice Generale- nu trebuie să rămână o simplă colecție de planșe colorate, ci ar trebui să fie în permanență actualizate, informațiile putând fi adunate și centralizate, pentru început, de un grup de lucru format din specialiști proiectanți, dar și din domenii conexe pentru cercetare permanentă în urbanism, iar ulterior, în baza datelor centralizate, actualizarea să fie realizată în timp real pentru diverse construcții noi, actualizări majore pentru parcelări de mari dimensiuni sau introduceri în intravilan de suprafețe importante de teren, de către un departament de specialiști din domenii conexe proiectării și managementului urban, în mod integrat în sistemul digitalizat G.I.S.

⁴⁰ Parlamentul României (2019), „Legea 193/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții” *Monitorul oficial*, 873

2.4. Codul Deontologic al profesiei de arhitect- mit sau realitate? Principii încălcate?

Arhitectura orașului este produsul tuturor aspirațiilor cetățeanului născut liber, potențialul și cultura societății de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine , creat de societatea urbană prin elementele sale de referință, clădirile publice⁴¹.

În prezent imaginea arhitecturală a localităților din Romania s-a degradat, atât din cauza gradului scăzut de cultură al beneficiarilor sau potențialilor investitori, cât și din cauza unui număr destul de mare de proiectanți, care refuză în mod conștient să promoveze și să utilizeze principiile estetice și pe cele ale limbajului arhitectural, în conformitate cu prevederile Codului deontologic al profesiei de arhitect. Mulți arhitecți au uitat sau preferă să nu acorde importanță obligației pe care o au în ceea ce privește promovarea și menținerea la un înalt nivel de calitate standardele profesionale. În dorința avidă de cantitate și nu calitate, marea majoritate a proiectanților au omis voit etape esențiale în proiectarea arhitecturală, evitând de cele mai multe ori studiarea expresiei urbane existente, atât de necesare pentru încadrarea în context a proiectelor de arhitectură, ignorând cu bună știință datoria de a conserva și îmbogăți moștenirea culturală și naturală a comunității în care își exercită profesia.

3. Metodologie

3.1. Metode

Lucrarea se bazează pe abordarea inductivă și deductivă, prin colectarea de date din cadrul administrațiilor publice locale și centrale, pentru a putea răspunde la întrebarea care a generat subiectul lucrării de cercetare, „Dezvoltarea arhitecturală a localităților, cultura mediului construit și constrângerile legislative”. Ulterior, am realizat evaluarea și compararea informațiilor acumulate, ierarhizarea și sintetizarea acestora în raport cu relevanța lor în ceea ce privește relația dintre dezvoltarea urbană și arhitecturală a localităților și instrumentul legal la care Arhitectul-Șef poate apela pentru a reduce sau chiar înlătura disfuncționalitățile identificate în estetica urbană.

Sintetizarea informațiilor relevante, ca efecte ale amprentei unui număr însemnat de factori cu influență asupra esteticii urbane, a pornit de la stabilirea unui set de paliere în raport cu natura efectelor descrise, după cum urmează: efecte inițiale- generate de instrumentele de planificare operațională cu caracter director și strategic, neactualizate, expirate și prelungite în mod repetat și efectele finale vizibile la scară largă, în dezvoltarea arhitecturală a localităților.

---

⁴¹ Agachi, M. (2000), „Orașul ca artefact- arhitectura ca element de referință structurant”, teză de abilitare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Cluj-Napoca, România.

3.2. Strategia de cercetare

Strategia de cercetare a urmărit, în primul rând, colectarea și sintetizarea informațiilor centralizate în urma experienței acumulate în cadrul administrației publice locale și centrale și a ipotezelor formulate în baza sondajelor făcute în rândul Arhitecților-Șefi cu privire la impactul pe care l-ar putea avea lipsa unor instrumente de planificare operațională cu caracter director și strategic actualizate, modificate succesiv prin regulamente zonale cu derogări exagerate, care au ca efect comun aglomerarea necontrolată, generând confuzii ce au de cele mai multe ori ca rezultat conflicte ce nasc procese civile și chiar penale în justiție și respectiv existența unor regulamente locale incoerente conceptual asupra dezvoltării arhitecturale a localităților.

Centralizarea acestor date este utilă, în primul rând, prin prisma faptului că, până în acest moment nu există o lucrare care să sintetizeze informațiile cu privire la impactul diversilor factori asupra dezvoltării arhitecturale a localităților, lucrările recente axându-se în special pe strategii de dezvoltare urbană și totodată, exercițiul ajută la identificarea unor zone încă neexplorate, care pot face subiectul unor studii viitoare.

3.3. Calitatea datelor și a surselor

Colectarea informațiilor s-a realizat din surse diverse precum cărți, studii, strategii, politici și articole de specialitate din domeniul administrației publice, planificării urbane și mobilității urbane.

Din punct de vedere calitativ, informațiile de natură tehnică prezintă un grad ridicat de acuratețe, fiind preluate din arhivele instituțiilor publice, în timp ce alte tipuri de informații, obținute în baza efectuării unor sondaje, au caracter ipotetic, fiind necesare experimente intelectuale, deducții logice în vederea identificării unor concluzii relevante pentru obiectivul cercetării.

4. Concluzii și întrebări deschise

4.1. Concluzii

Ca și concluzie, neadoptarea unor măsuri urgente în vederea clarificării responsabilităților și atribuțiilor administrației publice de specialitate, consolidarea rolului Instituției Arhitectului-Șef în dezvoltarea durabilă și coerentă a urbanismului și arhitecturii unei localități- în calitate de responsabil în procesul de planificare și control al dezvoltării localităților, diminuarea aplicării derogărilor substanțiale de la caracterul unei zone reglementat deja prin planul urbanistic general, practici care au dus la un proces de transformare internă incoerentă a localităților și de extindere necontrolată ce au determinat dezvoltarea incoerentă a orașului, alterarea imaginii localităților, agresarea zonelor protejate, desființări ale spațiilor verzi ce au generat probleme grave de mediu, suprasolicități ale infrastructurii, precum și o avalanșă de situații litigioase care au afectat securitatea juridică a investițiilor, toate acestea vor conduce în mod cert la distrugerea ireversibilă a mediului de viață al locuitorilor, la pierderea identității arhitecturale și

culturale a localităților urbane și rurale, la reale dificultăți în ceea ce privește desfășurarea activității, respectiv funcționarea și organizarea optimă autorităților administrației publice de specialitate, la scăderea atractivității localităților afectate și la reducerea competitivității pe plan european atât a localităților cât și regiunilor din România.

4.2. Întrebări deschise

Cum poate împiedica Arhitectul-Șef autorizarea unor construcții kitsch, în care principiile estetice nu sunt respectate, fără a avea la dispoziție instrumente legale, chiar dacă construcția executată deține caracteristicile tehnice ce confirmă compatibilitatea situației de fapt cu normele juridice general obligatorii, inclusiv cu actele administrative cu caracter normativ, cum sunt planurile de urbanism și regulamentele aferente?

Ce poate face Arhitectul-Șef în aceste condiții, pentru a evita posibilele acuzații de abuz în serviciu?

Cum se vor dezvolta localitățile sub conducerea unui „Arhitect-Șef” având formația profesională de inginer în domeniul construcțiilor sau inginer cu specialitatea inginerie economică în construcții? Mai are sens păstrarea funcției de „Arhitect-Șef” sau ocuparea postului de către personal cu altă formație profesională impune și revizuirea denumirii și atribuțiilor funcției publice?

Cum poate administrația publică să conștientizeze necesitatea dezvoltării urbane durabile și să profite de oportunitățile urbanizării, când lipsa personalului calificat este acută?

În exercitarea profesiei, promovează arhitectul și utilizează „principiile estetice” și pe cele ale „limbajului arhitectural” sau cedează alienării culturale a multor clienți, asupra cărora mediocritatea și-a spus cuvântul? Care sunt formele de cuantificare a aplicabilității Codului deontologic al arhitectului?

Cum poate însă C.T.A.T.U. să funcționeze corect fără a se rezuma doar la avizarea din punct de vedere tehnic a documentațiilor supuse analizei? Cum poate C.T.A.T.U. să abordeze problema esteticii arhitecturale a proiectelor supuse avizării, să identifice și să înlăture disfuncționalitățile în estetica urbană și arhitecturală în lipsa unui cadru legal în baza căruia specialiștii să poată să exprime opinii clare, corecte, susținute și care să fundamenteze tehnic Avizul Arhitectului-Șef?

5. Bibliografie

- Agachi, M. (2004), „*Urban identity and modernization- Cluj in the 19th century*”, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1 2000 Studia Historica LIII, „We” & „the Others” modern european societies in search of identity, Charles University in Prague, The Karolinum Press, Czech Republic.
- Agachi, M. (2000), „*Orașul ca artefact- arhitectura ca element de referință structurant*”, teză de abilitare, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, Cluj-Napoca, România.
- CIVITA Strategy & Consulting S.A., (2021), „*Strategia de dezvoltare locală a municipiului Alexandria pentru perioada 2021-2027*”, Municipiul Alexandria, Alexandria, Teleorman.
- Dușu, M. (2000), „*Dreptul urbanismului, teorie și practică judiciară*”, Editura Economică, București, România.

- Georgiu, G. (2002), „Istoria culturii romane moderne”, Editura Comunicare.ro, București, România.
- Ingold, T., (2013), „Making. Archaeology, Archaeology, Art and Architecture”, Routledge, Londra, Marea Britanie.
- Institutul de Cercetări în Transporturi- INCERTRANS S.A. (2021), „Planul de mobilitate urbană durabilă a municipiului Alexandria”, Municipiul Alexandria, Alexandria, Teleorman.
- Marx, K. (1972), „Bazele criticii economiei politice”, Editura Politică, București, România.
- Mihailescu, M. (1985), „Abordarea interdisciplinara a binomului tehnic-estetic”, Revista Construcții, nr. 10-11.
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor publice și Administrației (2013), Raport 3.3.- Ghid pentru promovarea activităților de dezvoltare urbană durabilă, disponibil la: https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48101/11._Ghid_promovare_activ_dezv_urbana_durabila_ro.pdf [Accesat 12 septembrie 2021].
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (2021), Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a zonelor urbane din România, disponibil la: <https://www.mdpa.ro/pages/elaborarepoliticiurbanepoca711> [Accesat 25 octombrie 2021].
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței (2009), „Norme metodologice din 12 octombrie 2009 de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții” *Monitorul oficial*, **797 bis**.
- Moles, A. (1980), „Psihologia Kitsch-ului. Arta Fericirii”, trad. de Rădulescu, M., Editura Meridiane, București, România.
- Observatorul Urban București, (2010), „Dezbateri privind C.T.A.T.U. a P.M.B.”.
- Parlamentul României (2003), „Legea nr. 554 din 18 decembrie privind măsuri pentru asigurarea aspectului estetic al Capitalei și al altor localități” *Monitorul Oficial*, **915**.
- Parlamentul României (2004), „Legea nr. 50 din 29 iulie 1991 (**republicată**) privind autorizarea executării lucrărilor de construcții” *Monitorul Oficial*, **993**.
- Parlamentul României (2014), „Legea nr. 184 din 12 aprilie 2001 (**republicată**) privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect” *Monitorul Oficial*, **470**.
- Parlamentul României (2018), „Legea nr. 8 din 14 martie 1996 (*republicată*) privind dreptul de autor și drepturile conexe” *Monitorul Oficial*, **489**.
- Parlamentul României (2018), „Legii nr. 185/2013 (*republicată*) privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate” *Monitorul oficial*, **147**.
- Profiroiu, A., Popescu, I. (2005), „Bazele administrației publice”, Editura Economică, București.
- Rusu, L., (1946), „Logica frumosului”, Editura Universității Regele Ferdinand I, Cluj-Napoca, România.
- Schelling, F. W. J. (1992), „Filozofia artei”, traducere de Pârvu, R. și Liiceanu G., Editura Meridiane, București, România.
- Titirișcă, C., Stroi, A., Dobrev, D. (2019), „Dreptul urbanismului Practică judiciară I. Planuri urbanistice, avize, certificate de urbanism”, Editura Hamangiu, București, România.

Primit: 6 decembrie 2021; **Acceptat:** 17 decembrie 2021

Articol distribuit sub licență „Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License” (CC BY-NC-ND)

